ARZINGER

Legal Alert

Захист довкілля та сталий розвиток

НОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ХІМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Починаючи **з листопада 2025 року** центральною темою в екологічній сфері стали обговорення щодо окремих аспектів впровадження **двох ключових актів у сфері хімічної безпеки:**

- Технічного регламенту класифікації небезпечності, маркування та пакування хімічної продукції (CLP) – постанова КМУ від 10 травня 2024 року № 539 (надалі – **«UA-CLP»**);
- Технічного регламенту щодо безпечності хімічної продукції (REACH) – постанова КМУ від 23 липня 2024 року № 847 (надалі – **«UA-REACH»**).

Окрему увагу було приділено презентації методичного посібника «Основні засади, процедури та особливості Технічного регламенту щодо класифікації небезпечності, маркування та пакування хімічної продукції (UA-CLP)» (надалі – **«Методичний посібник»**), розроблений за підтримки іноземних партнерів. Завантажити його можна за посиланням.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ACQUIS ЄС

Впровадження європейських стандартів хімічної безпеки в Україні є одним із найбільш технічно складних та масштабних компонентів зобов'язань в рамках Угоди про асоціацію з Європейським Союзом.

Складність процесу обумовлена кількома факторами:

1. Європейська система хімічної безпеки базується на принципово іншій моделі відповідальності, де ключову роль відіграє сам суб'єкт господарювання.
2. Національне регулювання до моменту імплементації істотно поступалося acquis ЄС за рівнем деталізації та системності.
3. Практична імплементація розпочалася в умовах обмежених ресурсів і воєнного стану, що ускладнило адаптацію бізнесу до нових вимог.

Як вже зазначалось, ключовими актами є **REACH** та **CLP**.

> **REACH (Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals)** – це регламент Європейського Союзу, що встановлює вимоги до реєстрації, оцінки, авторизації та обмеження хімічних речовин. Його ключовий принцип полягає у покладенні відповідальності за безпечність хімічної продукції на виробників, імпортерів і подальших користувачів. Саме вони зобов'язані доводити безпечність речовин, що вводяться в обіг, а не державні органи.

REACH запроваджує обов'язкову реєстрацію речовин, що виробляються або імпортуються в обсягах понад одну тонну на рік, створює систему авторизації для особливо небезпечних речовин та передбачає можливість обмеження або заборони їх використання. Ключову роль у функціонуванні системи відіграє Європейське агентство з хімічних речовин (ECHA), яке адмініструє реєстри та здійснює науково-технічну оцінку поданих даних.

> **Регламент CLP (Classification, Labelling and Packaging Regulation)** – регламент ЄС, що регулює класифікацію, маркування та пакування хімічних речовин і сумішей, який, у свою чергу, базується на глобально узгодженій системі класифікації та маркування хімічних речовин (GHS) Організації Об'єднаних Націй. Його завданням є уніфіковане інформування користувачів про небезпечні властивості речовин шляхом стандартних піктограм, сигнальних слів та попереджувальних фраз. CLP функціонально доповнює REACH і є невід'ємною частиною загальної системи хімічної безпеки.

ЕТАПИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Основою впровадження став **Закон України «Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією»** від 1 грудня 2022 року № 2804-IX, **введений в дію 29 червня 2024 року** (надалі – **«Закон»**).

Закон передбачає:

створення національної системи управління хімічними речовинами;

імплементацію технічних регламентів REACH та CLP;

запровадження системи ООН GHS;

створення єдиної бази хімічних речовин.

Відповідно до Закону, перед виробництвом хімічної продукції виробник повинен надати споживачеві паспорт безпеки або інструкцію з безпечного використання залежно від рівня небезпеки.

Норми Регламенту (ЄС) № 1272/2008 в Україні було імплементовано постановою Кабінету Міністрів України від 10 травня 2024 року № 539, яка набула чинності 15 листопада 2024 року.

Водночас REACH був імплементований постановою Кабінету Міністрів України від 23 липня 2024 року № 847 і набув чинності 26 січня 2025 року.

> **НАГАДУЄМО,** що **5 грудня 2025 року** Кабінет Міністрів України ухвалив постанову про внесення змін до вищезазначених документів.

Так, хімічну продукцію, яка вже була на ринку до набрання чинності регламентом CLP, можна буде надавати ще протягом одного року.

Вимоги CLP відкладаються до:

- **15 листопада 2027 року –** для хімічних речовин;
- **1 травня 2028 року –** для сумішей.

Положення регламенту REACH будуть впроваджуватися поетапно:

- **до 1 жовтня 2029 року –** для речовин у кількості понад 1000 тон/рік;
- **до 1 червня 2031 року –** для 100–1000 тон/рік;
- **до 1 березня 2033 року –** для 1–100 тон/рік.

Строк дії попередньої державної реєстрації хімічної речовини продовжено **до 26 січня 2027 року.**

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Аналіз міжнародного досвіду впровадження GHS показує, що однією з головних перешкод для бізнесу, особливо для малого та середнього (**МСБ**), є складність та обсяг технічної інформації. **«Фіолетова книга» GHS** (основний документ ООН) **та регламент CLP** містять тисячі сторінок тексту, насиченого токсикологічними термінами. **Методичний посібник** спрямований на подолання процедурних та термінологічних бар'єрів, що можуть виникнути у представників бізнесу .

Для розуміння мети розроблення методичного посібника, необхідно розуміти контекст:

1. **НЕВІДПОВІДНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКИМ ВИМОГАМ** строює технічний бар'єр у торгівлі хімічною продукцією між Україною та ЄС;
2. **ПРАВИЛЬНА КЛАСИФІКАЦІЯ РЕЧОВИН** є передумовою ефективного управління ресурсами, сприяє впровадженню принципів сталого розвитку та циркулярної економіки;
3. **БЕЗПЕКОВА СКЛАДОВА,** адже в умовах воєнного стану контроль над небезпечними речовинами має великий вплив на життя та здоров'я населення.

За своєю структуру Методичний посібник це дорожня карта, що визначає:

- базову термінологію та концепції CLP;
- розподіл ролей і обов'язків учасників ланцюга постачання;
- алгоритми класифікації речовин і сумішей;
- правила маркування та пакування;
- вимоги до паспорта безпеки
- приклади маркування

Система UA-CLP

Система UA-CLP базується на трьох послідовних процедурах:

КЛАСИФІКАЦІЯ
(C - Classification)

МАРКУВАННЯ
(L - Labelling)

ПАКУВАННЯ
(P - Packaging)

Кожен етап є важливим для забезпечення безпеки та вимагає від суб'єктів господарювання специфічних дій.

Обов'язок самокласифікації

На відміну від старої системи, де класифікацію часто визначали державні інститути, UA-CLP покладає відповідальність на постачальника (виробника, імпортера). **Вони зобов'язані:**

1. Зібрати всю наявну інформацію про властивості речовини;
2. Оцінити її достовірність та релевантність;
3. Порівняти дані з критеріями, викладеними в Додатку I до Технічного регламенту;
4. Прийняти рішення про класифікацію.

Маркування

Маркування є результатом процесу класифікації та основним засобом інформування користувача. UA-CLP встановлює суворі вимоги до змісту та дизайну етикетки, які гармонізовані з європейськими, але мають національні особливості.

Згідно з українським законодавством, маркування має здійснюватися державною мовою. Це стосується всіх текстових елементів, зокрема сигнальних слів, фраз небезпеки та застережних фраз.

Елементи маркування:

1. **ІДЕНТИФІКАТОРИ ПРОДУКТУ:** Назва речовини (за номенклатурою IUPAC) або торгова назва суміші та ідентифікація небезпечних компонентів.

2. **ПІКТОГРАМИ НЕБЕЗПЕКИ:** UA-CLP впроваджує 9 уніфікованих піктограм (червоний ромб з чорним символом на білому фоні), що замінюють старі помаранчеві квадрати.

GHS01

GHS02

GHS03

GHS04

GHS05

GHS06

GHS07

GHS08

GHS09

3. **СИГНАЛЬНІ СЛОВА:** Дозволено лише два варіанти: **«Небезпека»** для категорій високого ризику та **«Увага»** (Warning) для менш небезпечних категорій. Будь-які інші варіації (наприклад, «Обережно») не передбачені.

4. **H-ФРАЗИ (Hazard statements):** Стандартизовані фрази, що описують характер небезпеки (наприклад, H350: «Може викликати рак»). Текст фраз суворо регламентований.

5. **P-ФРАЗИ (Precautionary statements):** Рекомендації щодо запобігання впливу, реагування на інциденти, зберігання та утилізації.

Пакування

Вимоги до пакування в UA-CLP спрямовані на запобігання випадковому контакту з речовиною.

Основні вимоги до пакування визначені Законом:

- дизайн та конструкція упаковки повинні унеможливлювати вивільнення хімічної продукції з неї, крім випадків, якщо додатково передбачено застосування спеціальних захисних пристроїв;
- матеріали упаковки та кріплень мають бути стійкими до руйнування або утворення небезпечних речовин внаслідок взаємодії з хімічною продукцією;
- упаковка та кріплення повинні бути достатньо міцними та цілісними для унеможливлення випадкового послаблення кріплень та для забезпечення стійкості до механічних навантажень і напруги, які можуть виникати під час поводження з хімічною продукцією;
- упаковка, обладнана змінними кріпленнями, повинна мати конструкцію, яка передбачає можливість повторної фіксації кріплення без можливості вивільнення хімічної продукції.

ВИСНОВКИ

Впровадження Технічного регламенту UA-CLP є історичним кроком, що виводить Україну з пострадянського простору регулювання хімічної безпеки. Попри значні організаційні та фінансові виклики, нова модель створює прозорі правила гри, підвищує рівень захисту здоров'я населення та довкілля, а також відкриває українському бізнесу повноцінний доступ до ринку ЄС.

Автори:

Анжеліка Лівіцька

партнерка та керівниця практики захисту довкілля та сталого розвитку

Anzhelika.Livitska@arzinger.ua

Дмитро Ладиняк

помічник юриста

Dmytro.Ladyniak@arzinger.ua

Застереження

Це видання не є юридичною консультацією і має на меті дати загальну інформацію про зміни в законодавстві України. Щоб уникнути ризиків, перед прийняттям будь-яких рішень, що стосуються інформації у цьому виданні, потрібно звернутися за кваліфікованою юридичною допомогою.

Головний офіс
Бізнес-центр «Сенатор»
вул. Князів Острозьких, 32/2, 10-й поверх
01010, Київ, Україна
тел: +38 044 390 55 33;
факс: +38 044 390 55 40

Західноукраїнська філія
вул. Генерала Чупринки 6, офіс 1,
79013, Львів, Україна
тел: +38 044 390 55 33

Південноукраїнська філія
Одеса, Україна
тел: +38 044 390 55 33

Scan QR code & visit
our website **arzinger.ua**

/ArzingerLawFirm
/company/arzinger
@arzingerlawfirm
/arzinger.team

ARZINGER